

BROIĆ SIĘ (49) *vb impf*

o jasne (tak w broić).

się (41), się (8).

inf broić się (2). ◇ *praes 3 sg* broi się (24). ◇ *3 pl* broją się (16). ◇ *praet 3 sg f* broiła się (1). *n* broiło się (1). ◇ *3 pl m pers* broili się (4). ◇ *subst* broili się (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI w. (trzy z tych samych przykładów).

1. *Poruszać się, przesuwac się, mienić się, zmieniać się nieustannie; roić się; gromadzić się, szerzyć się; kręcić się, kłębić się, kotłować się; mieszać się, mącić się; burzyć się, fermentować* (23) : Tak mi fię wnim [żywocie] barzo broij Iako woŷfko gdy fię ŷtroij *RejKup* q7v; Ná obłokoch fię broią iálne odmienności. *RejWiz* 34v; Pożrzał wzgorę áno ŷzum á burzá fię broi *RejWiz* 126v; Weźrzy potym ku gorze/ á chmury fię broią/ Roŷtárgnione powietrzem/ ná poły fię dwoią. *RejWiz* 165v, 103v, 145; Lecź niewieŷ pod pokrywką/ co fię tám w nim [garncu] broi. *RejZwierz* A4; Ludzie ná ŷwiecie by pczóły fię broią *RejZwierc* 225v; Iáko fię tu droźdze broią/ Tákźeć w brzuchu dziwy ŷtroią. *RejZwierc* 237v.

Zwrot: »broić się w trudnościcach« [szyk zmienny] (2): Kiedy fię tám [na ŷwiecie] nędznicy iáko pczóły roią/ A w różlicźnych trudnościcach wŷtáwicźnie broią. *RejWiz* 66, 178v.

W przen (3) : Záhánbyenye twarzy mey przedemną fię broi *LubPs* M2; Niech ŷławá iego lata/ nie ná mieyfcu ŷtoi/ Ktora záwźdy po ŷwiátu/ zá káźdym fię broi. *RejZwierz* 38v; Bo fię to piwo [sqsíad od wschodu] pewnie nigdy nie uŷtoi/ A co dáley to bárziew iefzcie fię ŷnadź broi. *RejZwierc* 246.

a. *Mieszać się, mącić się, roić się w głowie, myŷlach* (9) : Bo widziŷ co fię broi we młodym człowieku. *RejZwierc* 29 v.

broić się komu (5): *LubPs* F4v; *RejWiz* 26; ázaźeŷ ŷlep/ á coźci fię broi. *RejFig* Bb8. *Cf* »komu się w oczach broić«.

Fraza: »myŷl się broi«: Teraz fię błędna myŷl broy *RejKup* y7v.

Zwroty: »we łbie, myŷli się broić« (3): *RejKup* aa5v; Ktorem [sprzeciwnikom] fię złoŷć bez przeŷtánku záwźdy w myŷli broi *LubPs* F4v; Ale przedfię znáć że coŷ we łbie fię im broi. *RejWiz* 26.

»komu się w oczach broić« (2): Czo mi fię w oczoch przeź ŷen czos wŷzytko broiło *RejJóz* K3; A czoź czy ŷyę woczach broij *Sliepeŷ* yź przed tobą ŷtoij *RejKup* x7.

W przen (1) : Aleć mnie ta ŷmętna blizna do ŷmierci fię nie żagoi Bo fię barzo w ŷerczu broi *RejJóz* B7v.

2. *ŷle się dziać; wyprawiać się; być popełnianym* (11) : Take nieŷprawiedliwofczy Miedzy Ludzmi fię Broyli *RejKup* bb6; Ano fię wŷzytko broi dziwnie w páńŷtwie iego. *RejWiz* 167v; *RejZwierc* 115; Morderŷtwá ná cáły rok gęŷto fię broią w tey Rzeczypoŷpolitey. *ModrzBaz* 140v.

Fraza: »co się (kolwiek) broi« (5): Acz to ćirpię niewinnie czo fię kolwiek broi *RejJóz* I3v; *RejKup* c3v, Fv; *RejWiz* 165v; *RejZwierc* 115.

Szereg: »mieszać i broić się«: tákźeć fię teź ŷpráwy y wŷzytki poŷtępkki wedle przyrodzenia oney p<ł>ánety mieŷzác y broić muŷzá. *RejZwierc* 3.

W przen (1) : Bowiem káźdy inŷzy bol ŷnádnie fię zágoi/ Ale to wrzod ŷzkodliwy/ co fię w piekle broi. *RejWiz* 176.

3. *Źle postępować, źle się zachowywać; popełniać błędy, grzechy; awanturować się; swawolić (8) : LubPs cc6v marg; Ták sie fwiát dziwnie broi á báwi sie złoćcią. RejWiz 33v, 69, 139, 148; Ze sie tám ludzie broią w rozmowach by wćiekli. RejZwierz 4v; ludzie sie broili/ W rozmáitych piefzczótach/ drudzy sie popili. RejZwierz 34v; Iáko sie fwiát kołyfze w fwoich obłędnościach/ Iáko sie ludzie broią w dziwnych omylnościach RejZwierz 269.*

4. *Gotować się, szykować się do walki; napadać, powstawać przeciw komu; walczyć; zbroić się; bronić się (7) : Gdy sie broią pánowie/ á ludzi morduią/ To nawiętsze korzyści w ten czás oni czuią. RejWiz 168, 166; W Pármie gdy ná Gilbertá byli sie fíowili/ Wybieżálá krolowa/ gdy sie iuz broili. RejZwierz 19v; V Orchomenu w bitwie ludzie sie broili/ Y iuz iákoś napoły biegác sie ftroili. RejZwierz 28v.*

broić się przeciw komu: GDy sie przeciw Tebanom postronni broili RejZwierz 34.

broić się przed czym: á wżdy sie trwożliwie boią/ w myślách sie przed nią [śmiercią] broią ArtKanc R19.

Zwrot: »w burdach broić się«: Mars sie też zálie znowu w fwoich burdach broi/ Iuz mieczá popráwuie iuz chodzi we zbroi. RejWiz 33v.

Synonimy: 1. roić się, stroić się; 2. dziać się, mieszać się; 3. stroić się; 4. stroić się.

Formacje pochodne: dobroić się, nabroić się, przyzbroić się, uzbroić się, zbroić się; uzbrajać się.